

VELÂYETİN DEĞİŞTİRİLMESİ

MODIFICATION TO CUSTODY

Mehmet AKÇAAL* 10.21492/inuhfd.1056438

Makale Bilgi

Gönderi: 11/01/2022
Kabul : 16/05/2022

Anahtar Kelimeler

*Velâyet,
Çocuğun Üstün
Menfaati,
Velâyetin
Kaldırılması,
Boşanma,
Velâyetin Tevdii.*

Article Info

Received: 11/01/2022
Accepted: 16/05/2022

Keywords

*Custody,
The Best Interest of
the Child,
Withdrawal of
Custody,
Divorce,
Deposit the Custody.*

Özet

Velâyet, bir kanunî temsilcilik türüdür. Velâyet hakkının kime ait olacağı hususu farklı ihtimallere göre değişiklik gösterebilir. Ama, velâyet hakkı kural olarak birbiriyle evli ana ve babaya aittir. Buna ilişkin özellikle boşanma halinde ortaya çıkan en önemli meselelerden biri, velâyetin kime ait olacağının belirlenmesidir. Bu belirlendikten sonra ise yeni olgular meydana gelebilir. Meselâ, ana veya baba başkasıyla evlenebilir, başka bir yere gidebilir, ölebilir veya kişisel ilişki düzenlemesini yerine getiremeyebilir. İşte, böyle bir durumda hâkim boşanma hükmü kapsamında çocukla ilgili olarak velâyet, kişisel ilişki ve iştirak nafakası bakımından değişen şartlara uydurma yetkisine sahiptir. Böylece, velâyetin kendisine bırakıldığı kimsenin değiştirilmesi mümkündür. Bu, ana ve babadan birinin istemi üzerine gerçekleşebileceği gibi, hâkim de kendiliğinden velâyetin değiştirilmesine karar verebilir. Velâyetin değiştirilmesi için ortaya çıkan yeni bir olgunun bunu zorunlu kılması şarttır. Ama, daha önemlisi çocuğun üstün menfaatinin bunu gerekli kılmasıdır. Çünkü, böyle bir istem bakımından esas belirleyici olan ölçüt çocuğun üstün menfaatidir. Bu yaklaşım, çocuğun menfaatinin önceliği ilkesiyle de uyumludur.

Abstract

Custody is a type of legal representation. The issue of who will have the right of custody may vary according to different possibilities. However, the right of custody, as a rule, belongs to both parents who are married to each other. One of the most important issues that arise, especially in case of divorce, is determination of who will have custody. Once this is determined, new substantial change in circumstances may occur. For example, mother or father may marry someone else, move to another place, die, or fail to fulfill personal relationship arrangement. In such a case, judge has authority to adapt to changing conditions in terms of child custody, personal relationship and child support within the scope of divorce provision. Thus, it is possible to change the person who has custody. Judge may decide on it at request or ex officio. In order to change custody, a new phenomenon that has arisen must necessitate it. More importantly, best interests of child must necessitate it. This is because main criterion for such a request is the best interests of the child. This approach is also compatible with the principle of priority of the best interests of the child.

 Bu eser [Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) ile lisanslanmıştır.

* Doç. Dr. Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı.

Atıf Şekli | Cite As: AKÇAAL Mehmet, "Velâyetin Değiştirilmesi", InÜHFD, 13(1), 2022, s.190-205. **İntihal | Plagiarism:** Bu çalışma intihal programında kontrol edilmiş ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. | This article has been controlled via a plagiarism software and reviewed by at least two blind referees.

EXTENDED SUMMARY

Custody is all of rights and obligations granted to both parents. Custody not only gives rights to parents, but also imposes obligations. If both sides are married, they use custody together as long as their marriage continues. As a rule, married parents have joint custody of their children. If parents are not married, custody belongs to mother. In divorce, custody generally belongs to a party. However, it is always possible to change custody after judicial decision.

Changing custody is essentially regulated in Art. 183 Turkish Civil Code. Accordingly, judge takes necessary measures, ex officio or upon request of one of parents, in case of new facts such as marriage of mother or father to someone else, going to another place or death. These measures include changing custody.

There are some vital issues regarding the change of custody: first of all, a new phenomenon must occur in order to change custody. Then, change of custody should become permanent and mandatory. Finally, a judge's decision is needed to change custody. Most important thing is that the best interests of child necessitate this. This is because main criterion for a change is the best interests of the child. This principle is guaranteed in both national and international law. As such, the best interests of the child should always be considered when interpreting a provision regarding child. In the best interests of the child, the aim of ensuring his physical, mental, spiritual, moral and social development should be considered. Likewise, the right of custody granted to parents should be interpreted as appropriate to the child's interest.

Regarding the change of custody, it is considered that right of custody belongs to one of parents. However, joint custody is also possible in accordance with practice. Moreover, in case of joint custody, custody can be changed. For example, if father who has right of joint custody marries someone else, it may be decided that custody belongs only to the mother.

Changing custody is different from withdrawal of custody. Withdrawal of custody is the most severe measure to protect a child. In case custody is revoked, custody essentially ends for both parents.

The first case that leads to the change of custody is the marriage of mother or father to someone else. However, remarriage alone is not enough; It should require changing custody. If a parent who has right of custody moves to another place, it also requires changing custody. But a temporary situation is not enough for changing custody. In the event that parent who has right to custody dies, judge must decide to change custody ex officio or upon request. Failure to comply with requirements of the personal relationship regulation is another reason for modification. This reason is clearly regulated in the Turkish Civil Code with an amendment. Thus, solution in line with opinion of the Supreme Court found a legal basis. Circumstances that require changing custody are not limited to the statements mentioned above. For example, it is also possible to change custody when the parent who has custody is imprisoned. However, if there is no new fact that compels modification of custody, request for the change of custody should be rejected.

In a change of custody case that needs to be resolved by a court, plaintiff is usually the parent who does not have custody. The defendant is parent who has the right of custody.

The case for the modification of custody is subject to simple jurisdiction procedure. Request to change custody is a non-contentious judicial proceeding. The court of jurisdiction for modification of custody is family court. Competent court is the court of the defendant's place of residence. But there is an imprecise jurisdiction about changing custody. The decision made as a result of change of custody case does not constitute a final judgment in material terms. Therefore, it is possible to make a request again on the same subject.

In the event that request to change custody is accepted, rights and powers of the party with the right of custody expire. In case of a modification, a personal relationship should be established for child and defendant. Finally, defendant has to participate in child's care and education expenses in proportion to his/her financial status.

In this study, concepts of custody and modification of custody have been explained at first. Then, the difference between concepts of modification of custody and withdrawal of custody has been revealed. The cases that require and do not require modification of custody have been examined. The case, procedure and provision of modification of custody have been explained, as well.

I. GİRİŞ

Velâyet, küçükler ile istisnaen ergin çocukların bakımı ve korunması amacıyla ana ve babaya tanınan hakların tamamını ifade eder. Söz konusu müessese, çocuğun bakımı, menfaatinin korunması, temsili, eğitimi ile malvarlığının yönetimi bakımından hukukî bir temel oluşturur. Görüldüğü üzere, velâyet, ana ve babaya sadece çocuğun kendisi ve malvarlığı üzerinde haklar tanımakla kalmaz, aynı zamanda beraberinde bazı yükümlülükleri de getirir¹.

Velâyet hakkı, kural olarak ana ve babaya aittir (TMK m.335/I). Diğer taraftan, evlât edinme halinde ana ve babaya ait haklar ve yükümlülükler evlât edinene geçer (TMK m.314/I). Başka bir deyişle, evlât edinen evlâtlık üzerinde velâyet hakkına sahip olur².

Velâyet hakkının kime ait olduğu hususunda ana ve babanın birbiriyle evli olup olmamasına göre bir ayırmadan hareket edilebilir. Bu itibarla, ana ve baba birbiriyle evli ise, velâyet hakkı çocuğun doğumuyla birlikte kanun gereğince her ikisine aittir. Ana ve baba, evlilik devam ettiği sürece kural itibarıyla velâyeti birlikte kullanırlar (TMK m.336/I)³.

Ana ve babadan birinin ölümü halinde ise velâyet sağ kalana ait olur (TMK m.336/III). Aynı sonuç, ana ve babadan birinin gaipliğine karar verilmesi ile velâyet hakkını kullanamayacak hale gelmesi bakımından da geçerlidir. Boşanmada da velâyet çocuk kendisine bırakılan tarafa ait olur (TMK m.336/III). Böylece, diğer eş, velâyet hakkını kaybeder⁴. Ancak, hemen belirtilmelidir ki, burada TMK m.348 anlamında velâyetin kaldırılması söz konusu değildir⁵. Diğer taraftan, Yargıtay'a göre, boşanma davasında ortak velâyete karar verilmesi de artık mümkündür⁶.

Ortak hayata son verildiği veya ayrılık hali gerçekleştiği takdirde, hâkim velâyeti eşlerden birine verebilir (TMK m.336/II)⁷.

¹ KUKO ZGB-CANTIENI/VETTERLI, Art.296, N.1; BSK ZGB I-SCHWENZER/COTTIER, Art. 296, N. 2; CHK-BREITSCHMIDT, Art. 296 ZGB N 1; OFK-MARANTA, Art. 296 ZGB N. 1; BK-AFFOLTER/VOGEL, Art. 295, N. 5; BAKTİR ÇETİNER, Selma: Velayet Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 2000, s.30; AKYÜZ, Emine: Çocuk Hukuku, Çocukların Hakları ve Korunması, 8. Baskı, Pegem Yayıncılık, Ankara 2021, s.222; BAKTİR ÇETİNER, Selma: Velayet Müessesinin Tarihi Gelişimi ve Hukuki Niteliği (Müessese), Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref ERTAŞ'a Armağan, 19(Özel Sayı), 2017, s.42; USTA, Sevgi: Çocuk Hakları ve Velayet, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2012, s.20-21; CEYLAN, Ebru: Türk ve İsviçre Hukukunda Velayet Hakkı ve Hukuki Sonuçları, Leges Yayınları, İstanbul 2019, s.170-171; TEKİNAY, Selâhattin Sulhi: Türk Aile Hukuku, İstanbul 1966, s.407; CEYLAN, Ebru: Türk Medeni Kanunu'nda Çocuğun Korunmasıyla İlgili Güncel Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 19(Özel Sayı), 2017, s.352; VELİDEDEOĞLU, Hıfzı Veldet: Türk Medeni Hukuku, 3. Baskı, İstanbul 1963, s.387; FEYZİOĞLU, Feyzi Necmeddin: Aile Hukuku Dersleri, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1971, s.386; KÖPRÜLÜ, Bülent/KANETİ, Selim: Aile Hukuku, İstanbul 1986, s.248; ÖZTAN, Bilge: Aile Hukuku, 5. Baskı, Turhan Yayınları, Ankara 2004, s.625; DURAL, Mustafa/ÖĞÜZ, Tufan/Gümüş, Mustafa Alper: Türk Özel Hukuku, C. 3, Aile Hukuku, 15. Baskı, (Filiz Yayınları), İstanbul 2020, N.1686; AKINTÜRK, Turgut/ATEŞ, Derya: Türk Medeni Hukuku, Aile Hukuku (Aile), C. 2, 2. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul 2018, s.406-407; HATEMİ, Hüseyin/KALKAN OĞUZTÜRK, Burcu: Aile Hukuku, 2. Baskı, Vedat Yayınları, İstanbul 2013, s.155; AKINTÜRK, Turgut/ATEŞ, Derya: Medeni Hukuk (Medeni), 25. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul 2019, s.301; ZEVLİLİLER, Aydın/ERTAŞ, Şeref/HAVUTÇU, Ayşe/ACABEY, M.Beşir/GÜRPINAR, Damla: Medeni Hukuk (Temel Bilgiler), 10. Baskı, Turhan Yayınları, Ankara 2018, s.350; HELVACI, Serap/ERLÜLE, Fulya: Medeni Hukuk, Legal Yayınları, İstanbul 2011, s.196; KILIÇOĞLU, Ahmet M.: Aile Hukuku (Aile), 4. Baskı, Turhan Yayınları, Ankara 2019, s.496; ÖZDEMİR, Hayrunnisa/RUHİ, Ahmet Cemal: Çocuk Hukuku, Adalet Yayınları, Ankara 2012, s.755; KILIÇOĞLU, Ahmet M.: Medeni Hukuk Temel Bilgiler (Medeni), 7. Baskı, Turhan Yayınları, Ankara 2018, s.351; ZEYTİN, Zafer/ERGÜN, Ömer: Türk Medeni Hukuku, 4. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2018, s.223-224; YILDIRIM, Abdülkerim: Aile Hukuku, Ankara 2014, s.151; AKKURT, Sinan Sami/ERDOĞAN, Kemal/TOKAT, Hüseyin: Medeni Hukuk Temel Bilgiler, Seçkin Yayınları, Ankara 2021, s.476; ÖCAL APAYDIN, Bahar: "İsviçre Medeni Kanununun Velayete İlişkin Hükümlerinde Değişiklik Yapılması ve Ortak Velayetin Kural Olarak Benimsenmesi", Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 11(145-146), 2016, s.633; Yargıtay HGK, 30.5.2018, E.2017/2-2486 K.2018/1148 (KBİBB); Yargıtay HGK, 21.2.2019, E.2018/1072 K.2019/185 (KBİBB).

² AKINTÜRK/ATEŞ, Aile, s.407; ÖZTAN, s.639; ZEVLİLİLER/ERTAŞ /HAVUTÇU/ACABEY/GÜRPINAR, s.351; AKINTÜRK/ATEŞ, Medeni, s.301; KILIÇOĞLU, Aile, s.497 vd.; KILIÇOĞLU, Medeni, s.351.

³ GÖNENSAY, A. Samim: Medeni Hukuk, C. 2, Aile Hukuku, İstanbul 1940, s.45; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N.1688; AKINTÜRK/ATEŞ, Aile, s.407; KILIÇOĞLU, Aile, s.497; ZEVLİLİLER/ERTAŞ/HAVUTÇU/ACABEY/GÜRPINAR, s.350; HATEMİ/KALKAN OĞUZTÜRK, s.158; HELVACI/ERLÜLE, s.196; ÖZDEMİR/RUHİ, s.755.

⁴ Bunun için boşanma davasında kararın kesinleşmiş olması gerekir. Çünkü, söz konusu dava sırasında çocukların bakım ve korunmasına ilişkin geçici önlemler resen alınır da (TMK m.169); velâyet her iki eş yönünden devam eder; meğerki velâyetin kaldırılmasına karar verilmiş olmasın (DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N.713). Yargıtay'ın farklı yöndeki uygulaması için bkz. Yargıtay 2.HD, 17.10.2016, E.2016/17842 K.2016/13832(KBİBB).

⁵ ÖZTAN, s.468.

⁶ Yargıtay 2.HD., T.4.12.2017, E.2016/18674 K.2017/13800 (lexpera).

⁷ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N.1688; AKINTÜRK/ATEŞ, Aile, s.408; KILIÇOĞLU, Aile, s.497; ÖZDEMİR/RUHİ, s.756; ZEYTİN/ERGÜN, s.224.

Ana ve babanın birbiri ile evli olmaması halinde ise, çocuğun velâyeti doğum anından itibaren anaya aittir (TMK m.337/I). Ama, ana küçük, kısıtlı veya ölmüş ya da velâyet kendisinden alınmışsa, hâkim ya vasi atar ya da velâyeti babaya verir. Burada çocuğun menfaati göz önünde bulundurulur (TMK m.337/II)⁸.

Görüldüğü üzere, velâyetin ana ve babaya birlikte ait olması esastır. Ancak, bazı hallerde velâyet hâkim tarafından ana veya babadan birine verilebilir. Söz konusu karardan sonra şartlar mevcutsa velâyetin değiştirilmesi gündeme gelebilir. İşte, inceleme konusu da budur. Böylece, Yargıtay uygulaması da göz önünde bulundurularak velâyetin değiştirilmesi müessesesi incelenmiştir.

II. GENEL OLARAK

Velâyetin değiştirilmesi esasen TMK m.183 hükmünde düzenlenmektedir. İlk olarak, “Durumun Değişmesi” başlıklı TMK m.183’e göre, “*ana veya babanın başkasıyla evlenmesi, başka bir yere gitmesi veya ölmesi gibi yeni olguların zorunlu kılması halinde hâkim, resen veya ana ve babadan birinin istemi üzerine gerekli önlemleri alır*”. Görüldüğü üzere, kanun koyucu burada doğrudan velâyetin değiştirilmesinden değil; gerekli önlemlerin alınmasından söz etmektedir. Bununla beraber, buraya velâyetin değiştirilmesi de dâhildir⁹.

Şu halde, velâyetin değiştirilmesi için öncelikle yeni bir olgunun gerçekleşmesine ihtiyaç vardır¹⁰. Üstelik, değişiklik isteminde bulunan tarafın boşanma davasında çocuğun velâyetini istememiş olması, yeni bir olgunun varlığı halinde sonradan istemesine engel değildir¹¹. Yeni bir olgunun gerçekleştiğini ispat yükü ise, onu iddia eden kimseye düşer¹².

Kanunda yeni olgulara misal olarak ana veya babanın başkasıyla evlenmesi, başka bir yere gitmesi ve ölmesi sayılmaktadır. Ancak, tek başına böyle bir olgunun gerçekleşmesi yeterli değildir. Ayrıca, söz konusu olgu sebebiyle velâyetin değiştirilmesi zorunlu hale gelmelidir. Yine, söz konusu durumun sürekli nitelikte olması da gereklidir¹³.

Bunun için, ana veya babadan biri istemde bulunabileceği gibi, hâkim de kendiliğinden velâyetin değiştirilmesine karar verebilir. Sonuçta, velâyetin değiştirilmesi için hâkim kararına ihtiyaç vardır¹⁴.

Görüldüğü üzere, velâyetin değiştirilmesi için ortaya çıkan yeni bir olgunun bunu zorunlu kılması şarttır. Ama, daha önemlisi çocuğun üstün menfaatinin bunu gerekli kılmasıdır. Çünkü, böyle bir davada esas belirleyici olan çocuğun üstün menfaatidir¹⁵. Zira, çocuk hukukuna hâkim

⁸ Yargıtay 2.HD, T.17.11.2014, E.2014/15227, K.2014/23031(KBİBB); ÖZTAN, s.626-627; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N.1689; AKINTÜRK/ATEŞ, Aile, s.407; ZEVLİLER/ERTAŞ /HAVUTÇU/ACABEY/GÜRPINAR, s.351; HATEMİ/KALKAN OĞUZTÜRK, s.160; KILIÇOĞLU, Aile, s.498; HELVACI/ERLÜLE, s.196; ZEYTİN/ERGÜN, s.224; ÖZDEMİR/RUHİ, s.756.

⁹ Yargıtay HGK, T.30.5.2018, E.2017/2-2486, K.2018/1148 “Velayetin değiştirilmesi davası, velayet hakkının anne veya babaya verilmesinden sonra velayet kendisine verilen tarafın durumunun değişmesi ve sonradan ortaya çıkan çeşitli nedenlerden ötürü velayeti alan anne ya da babanın velayet hakkını gereği gibi kullanamaması ile çocuğun menfaatinin gerektirdiği durumlarda açılan bir davadır...”(KBİBB).

¹⁰ Yargıtay 2.HD, T.13.1.2014, E.2013/14206, K.2014/185 “Davacı boşanma davasında, dayanılmayan bir sebebe dayanarak velayetin değiştirilmesini talep ettiğine göre; dayanılan maddi hadise göz önüne alınarak velayetle ilgili önceki kararın kesinleşmesinin beklenmesi ve bu davada isnat edilen iddialara yönelik taraf delillerinin toplanıp değerlendirilerek sonucu uyarınca karar verilmesi gerekir...”(KBİBB).

¹¹ Yargıtay HGK, T.7.6.2000, E.2000/2-927, K.2000/974(KBİBB).

¹² Yargıtay HGK, 17.9.2008, E.2008/2-557 K.2008/546(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 7.12.2016, E.2016/16806 K.2016/15676(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 13.3.2003, E.2003/2015 K.2003/3474 “Velayetin değiştirilmesine ilişkin dava ise aradan iki gün geçtikten sonra 14.2.2002’de açılmıştır. Geçen bu iki günlük süre içerisinde anneden kaynaklanan velayetin değiştirilmesini gerektiren maddi bir hadisenin varlığı ispat edilmemiştir...”(KBİBB); Yargıtay HGK, 26.4.1995, E.1995/2-172 K.1995/432 “somut olayda velayetin anneye tevdiinden sonra bu tür bir yeni olayın varlığı ileri sürülmediği gibi, kanıtlanabilmiş de değildir...”(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 15.12.2016, E.2016/21193 K.2016/16020(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 9.6.2003, E.2003/4471 K.2003/8384(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 19.3.2003, E.2003/2651 K.2003/3784(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 13.3.2008, E.2007/19799 K.2008/3355(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 17.4.2003, E.2003/4287 K.2003/5573(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 24.2.2015, E.2014/14269 K.2015/2588(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 21.4.2003, E.2003/3820 K.2003/5810(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 22.6.2004, E.2004/7321 K.2004/8256(KBİBB).

¹³ Yargıtay HGK, 22.1.2014, E.2013/2-2085 K.2014/30(KBİBB).

¹⁴ AKYÜZ, Çocuk, s.291.

¹⁵ CEYLAN, Velayet, s.281; Yargıtay 2.HD, 12.1.2017, E.2016/23759 K.2017/319(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 8.6.2020, E.2020/1471 K.2020/2663 “Çocuğun bu konulardaki üstün yararını belirlerken çocuk yetişkin biri olmuş olsaydı kendisini ilgilendiren bir olayda, kendi yararı için ne gibi bir karar verilebilecekti ise çocuk için karar verme makamındaki kişinin de aynı yönde karar vermesi gerekir. Yani çocuğun farazi düşüncesi esas alınacaktır...”(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 1.12.2015, E.2015/10653 K.2015/22807(KBİBB).

ilkelerden en önemlisi çocuk menfaatinin önceliği ilkesidir. Söz konusu ilke, hem ulusal hem de uluslararası güvenceye sahiptir. Gerçekten de, TMK m.339/I, m.346/I ile Çocuk Koruma Kanunu m.4/I, b hükmü ulusal mevzuat kapsamındaki kanunî dayanaklara misaldir. Aynı ilke, Türkiye'nin de tarafı olduğu uluslararası bazı sözleşmelerle de güvence altına alınmıştır. Nitekim, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme m.3/I hükmüne göre, “kamusal ya da özel sosyal yardım kuruluşları, mahkemeler, idari makamlar veya yasama organları tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde, çocuğun yararı temel düşüncedir”. Yine, Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi m.1 hükmünde de aynı ilke öngörülmektedir¹⁶.

Bu itibarla, çocuğa ilişkin bir hüküm yorumlanırken çocuğun menfaati daima göz önünde bulundurulmalıdır. Çocuğun üstün menfaati bakımından onun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlakî ve toplumsal gelişiminin sağlanması amacının gözetilmesi gereklidir. Keza, ana ve babaya tanınan velâyet hakkı da çocuğun menfaati çerçevesinde yorumlanmalıdır¹⁷. Nitekim, Yargıtay'a göre, velâyet düzenlenirken çıkar çatışması olursa, çocuğun menfaati, ana ve babanın menfaatine nazaran üstün tutulmalıdır¹⁸.

Velâyetin değiştirilmesine ilişkin olarak daha ziyade velâyet hakkının ana veya babadan birine ait olduğu durumdan hareket edilmektedir. Ancak, yukarıda belirtildiği üzere uygulama¹⁹ gereğince ortak velâyet de mümkündür. Üstelik, ortak velâyet halinde de velâyet değiştirilebilir. Meselâ, boşanma sonucunda ortak velâyet hakkına sahip olan babanın başkasıyla evlenmesi zorunlu kıldığı takdirde, velâyetin sadece anaya ait olduğuna hükmedilebilir.

III. VELÂYETİN KALDIRILMASINDAN FARKI

Velâyetin değiştirilmesinde velâyet hakkına sahip olan taraf değişmekte; ama, velâyet hakkı yine ana veya babada kalmaktadır²⁰. Oysa, velâyetin kaldırılması çocuğun korunmasına yönelik en ağır önlem türüdür. Gerçekten de, çocuğun menfaatinin tehlikeye düşmesi başka şekilde önlenemediği takdirde, velâyetin kaldırılmasına karar verilir. Bunun için istem şart değildir²¹.

Velâyetin kaldırılması (nez'i) TMK m.348 hükmünde ayrıca düzenlenmektedir. Buna göre, çocuğun korunmasına ilişkin diğer önlemlerden (TMK m.346-347) sonuç alınmaz ya da bu önlemlerin yetersiz olacağı önceden anlaşılırsa, hâkim kanunda sayılan hallerden biri varsa, velâyetin kaldırılmasına karar verir. Bunlardan ilki, ana ve babanın deneyimsizliği, hastalığı, başka bir yerde bulunması veya benzeri sebeplerden biriyle velâyet görevini gereği gibi yerine getirememesidir. İkinci hal ise, ana ve babanın çocuğa yeterli ilgiyi göstermemesi veya ona karşı yükümlülüklerini ağır biçimde savsaklamasıdır. Aslında burada sadece iki hal değil, birbirinden farklı ihtimaller sayılmaktadır. Görüldüğü üzere, velâyetin kaldırılmasına yol açan haller velâyetin değiştirilmesinden farklıdır ve daha ağır niteliktedir. Aynı olgu, velâyetin kaldırılmasına yol açmazken, velâyetin değiştirilmesini gerektirebilir²². Meselâ, velâyete sahip ana veya babanın

¹⁶ HATEMİ/KALKAN OĞUZTÜRK, s.155-156; ERLÜLE, Fulya: “Yargıtay Kararları Çerçevesine Velayetin Kullanılması Kendisine Bırakılmayan Tarafın Çocuğu Ziyaret Hakkı”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 9(2), 2018, s.267-268.

¹⁷ ÖZTAN, s.517; Yargıtay 2.HD, 8.12.2014, E.2014/17708 K.2014/24993 “Uzman raporunda müşterek çocuğun baba ile yaşamak istediği, baba ile rahat ve huzurlu iletişim kurduğu, bulunduğu ev ortamından olumsuz etkilendiği, davalı anneye duygu ve düşüncelerini ifade etmekten çekindiği, görüşme sırasında sık sık babası yanında kalmak istediğini dile getirdiği belirtilerek velayetinin davacı babaya verilmesinin daha yararlı olacağı açıklanmıştır. Uzman raporu, müşterek çocuğun üstün yararı ve kendi isteği velayetinin değiştirilerek babasına verilmesini zorunlu kılmakta iken davanın reddi bozmayı gerektirir...”(KBİBB).

¹⁸ Yargıtay 2.HD, T.17.10.2016, E.2016/6974 K.2016/13807(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 28.03.2013, E.2012/17656 K.2013/8623 (GENÇCAN, Ömer Uğur: Velâyet Hukuku (Velâyet), 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020, s.806).

¹⁹ Yargıtay 2.HD, 20.2.2017, E.2016/15771 K.2017/1737(KBİBB).

²⁰ Yargıtay 2.HD, 25.12.1984, E.1984/9271 K.1984/10711 “Dava velayetin değiştirilmesine ilişkin (MK.m.149) olup, toplanan delillere göre velayetin değiştirilmesi sebepleri gerçekleşmiştir. Her ne kadar istek aşılarak mahkemece (velâyetin nez'ine) şeklinde hüküm verilmiş ise de bu yanlışlığın giderilmesi yeniden duruşma yapılmasını gerektirmez...”(KBİBB); Yargıtay HGK,7.6.2000, E.2000/2-927 K.2000/974(KBİBB).

²¹ AKYÜZ, Emine: Velayet Hakkının Kaldırılması, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 25(1), 1993, s. 11 vd.; USTA, s. 169-170; BAKTİR ÇETİNER, Velayet, s.92; ÖZTAN, s.678; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N.1747; AKINTÜRK/ATEŞ, Aile, s.438; AKINTÜRK/ATEŞ, Medeni, s.303-304; KILIÇOĞLU, Aile, s.515; ÖZER TAŞKIN, Özden, “Velayet Hakkının Kullanılması, Velayetin Değiştirilmesi”, Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 6(1), 2020, s.253. Velâyetin kaldırılması hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. ÖZLÜ, Hakkı: Velayetin Kaldırılması, Adil Yayınları, Ankara 2002, s.1 vd.; ÇELİK, Cemil: “Velayetin Kaldırılması”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 54(1), 2004, s.267 vd.; ARAT, Ayşe: “Medeni Kanun’da Velayetin Kaldırılması Tedbiri ve Bu Tedbirin Uygulanması”, Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 11(2), 2012, s.275 vd.

²² Yargıtay HGK,30.5.2018, E.2017/2-2486 K.2018/1148 “Velayetin değiştirilmesi için bir olayın olması ve bu durumun velayet görevini aksatması gerekir. Bu durum velayetin değiştirilmesini velayetin kaldırılmasından ayırır. Çünkü velayetin kaldırılmasında velayet görevinin ağır bir şekilde kötüye kullanılması veya aşırı bir şekilde ihmal edilmesi

yeniden evlenmesi kural olarak velâyetin kaldırılmasını gerektirmez²³. Buna rağmen, velâyetin değiştirilmesi yerine, velâyetin kaldırılmasına karar verilmesi ise isabetsiz olur²⁴.

Sonuçta, velâyet ana ve babanın her ikisinden kaldırılırsa çocuğa bir vasi atanır. Bunun için, durumun sulh hukuk mahkemesine bildirilmesi gerekir²⁵. Ayrıca, kararda aksi belirtilmedikçe, velâyetin kaldırılması mevcut ve doğacak bütün çocukları kapsar²⁶.

Diğer taraftan, velâyetin değiştirilmesinin veya kaldırılmasının şartları gerçekleşmediği takdirde ise, ana ve babanın velâyet hakkına müdahale edilemez²⁷. Nitekim, Yargıtay da aynı görüştedir²⁸.

IV. VELÂYETİN DEĞİŞTİRİLMESİNİ GEREKTİREN OLGULAR

Velâyetin değiştirilmesine yol açan olgulardan bazıları TMK m.183 ve m.324 hükmünde sayılmaktadır. Aşağıda öncelikle bu olgular açıklanmış, sonra da benzer hallerin neler olabileceği incelenmiştir.

A. Ana veya Babanın Başkasıyla Evlenmesi

Velâyetin değiştirilmesine yol açan ilk olgu, ana veya babanın başkasıyla evlenmesidir. Nitekim, TMK m.349'a göre, velâyete sahip ana veya babanın yeniden evlenmesi kural olarak velâyetin kaldırılmasını gerektirmez. Bununla birlikte, çocuğun menfaati gerektirdiğinde velâyet sahibi değiştirilebilir veya durum ve koşullara göre velâyet kaldırılarak çocuğa vasi de atanabilir²⁹.

Ama, hemen belirtilmelidir ki, tek başına yeniden evlenme olgusu velâyet değişikliği için yeterli değildir³⁰. Nitekim, Yargıtay'a göre, "*velâyet kendisine verilmiş olan babanın yeniden evlenmiş olması tek başına velâyetin değiştirilmesini gerektirmez*"³¹.

Oysa, ana veya babanın başkasıyla evlenmesinin zorunlu kıldığı hallerde durum farklıdır. Burada kanun koyucu hangi hallerin velâyetin değiştirilmesini zorunlu kılacağını tek tek saymamıştır. Hangi hallerin zorunluluk oluşturacağı konusunda takdir yetkisi hâkime aittir. Bununla beraber, başkasıyla (yeniden) evlenen eş velâyetten doğan yükümlülüklerini ihmal ederse, velâyetin değiştirilmesine karar verilmelidir. Meselâ, başka bir kadınla evlenen ana veya baba, çocuğunun bakımını kendi ana ve babasına bırakırsa ya da ona karşı ilgisiz davranırsa durum böyledir³². Ama, çocuğun geçici bir süre için başka bir kimsenin yanına bırakılmış olması tek başına

olması aranır..."(KBİBB); Yargıtay HGK, 7.10.1992, E.1992/2-422 K.1992/561 "Her ne kadar davada M.K.nin velayetin nez'ine ilişkin 274. maddesinin usulü ve şartları gerçekleşmemiş ise de; dava dilekçesi kapsamında aynı zamanda velayetin değiştirilmesinin de istenmiş, bulunmasına ve özellikle bozmaya uygun olarak dinlenen müşterek çocuğun samimi ifadesinden ruhsal ve bedensel gelişmenin ana yanında kalması ile mümkün olacağı anlaşılmasına göre, velayetin değiştirilerek anneye tevdiî gerekir..."(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 25.5.2010, E.2009/21570 K.2010/10153 "Anne ve babanın, deneyimsizliği, hastalığı, başka bir yerde bulunması veya benzeri sebeplerle velayet görevini gereği gibi yerine getirememesi; ana ve babanın çocuğa yeterli ilgiyi göstermemesi veya ona karşı yükümlülüklerini ağır biçimde savsaklamaları halinde hâkim velayet hakkını kaldırabilir. (TMK m.348) Toplanan deliller yukarıda açıklanan şekilde bir durumun varlığına yeterli olmayıp, velayetin değiştirilmesine yol açar (TMK m.183, 349, 351/1). Velayetin değiştirilmesi ile yetinilmesi gerekirken yazılı şekilde velayetin kaldırılmasına karar verilmesi doğru görülmemiştir..."(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 24.3.2003, E.2003/3100 K.2003/4059(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 4.5.2017, E.2017/1818 K.2017/5451(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 10.12.2007, E.2007/16695 K.2007/17160(KBİBB); Yargıtay HGK, 1.7.1992, E.1992/2-332 K.1992/427(KBİBB).

²³ Yargıtay 2.HD, 5.11.1984, E.1984/8890 K.1984/8970 "Annenin başkası ile evlenmiş olması ve çocuklara ait maaşları alması, velayet hakkının nez edilmesine sebep olamaz. Çünkü ana, baba velayetleri devam ettikçe çocuğun mallarını idare ederler. Hesap ve teminat vermek zorunda da değildirler (MK.m.278). Ana veya babanın evlenmesi de ancak velayetin değiştirilmesine yol açabilir (MK.m.149)..."(KBİBB).

²⁴ Yargıtay 2.HD, 13.4.2016, E.2016/6578 K.2016/7511(KBİBB).

²⁵ Yargıtay 2.HD, 6.6.2012, E.2011/20559 K.2012/15187(KBİBB).

²⁶ ÖZTAN, s.678-679; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, N.1748; AKINTÜRK/ATEŞ, Aile, s.441; KILIÇOĞLU, Aile, s.517; ÖZER TAŞKIN, s.258.

²⁷ ÖZER TAŞKIN, s.250; Yargıtay HGK, 30.5.2018, E.2017/2-2486 K.2018/1148(KBİBB)

²⁸ Yargıtay HGK, 16.3.2012, E.2011/2-884 K.2012/197(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 19.2.2014, E.2013/17517 K.2014/3186(KBİBB).

²⁹ AKINTÜRK/ATEŞ, Aile, s.440; ÖZER TAŞKIN, s.251.

³⁰ ER KIDAK, Tansu: Türk Medeni Kanununa Göre Velayetin Belirlenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir 2021, s.115.

³¹ Yargıtay HGK, 1.6.1994, E.1994/2-289 K.1994/371(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 16.01.2008, E.2007/17245 K.2008/176 (lexpera). Keza, aynı yönde içtihat için bkz. Yargıtay 2.HD, 29.06.2006, E.4033 K.10362 (GENÇCAN, Ömer Uğur: 6100 Sayılı HMK Hükümlerine Göre Boşanma Tazminat ve Nafaka Hukuku (Boşanma), Yetkin Yayınları, Ankara 2013, s.1264, dpn. 1351); Yargıtay 2.HD, 13.1.2014, E.2013/13402 K.2014/1(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 23.11.2015, E.2015/20121 K.2015/22009(KBİBB).

³² Yargıtay 2.HD, 5.2.2003, E.2003/309 K.2003/1676(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 18.03.2002, E.3281 K.3849 "Baba başka bir kadınla evlenmiş ve 1996 yılından beri Kaş'ta yaşamaktadır. Çocuğu anne ve babasına terk etmiş, yanına almamıştır. Türk Medeni Kanunu'nun 149. maddesi koşulları olduğundan küçüğün velâyet hakkının değiştirilerek

velâyetten doğan yükümlülüklerin yerine getirilmediğini göstermez. Bunun için, uygulamadaki ifadeyle çocuğun eylemli olarak başkasının yanına terk edilmesi aranır³³.

Görüldüğü üzere, yeni aile düzeninde çocuğun beden, ruh ve ahlâk gelişimi bakımından şartların uygun olup olmadığı bir bütün olarak ele alınmalıdır. Şartların buna uygun olmadığına kanaat getirilirse, velâyetin değiştirilmesine karar verilmelidir³⁴.

Diğer taraftan, velâyetin değiştirilmesini isteyen tarafın başka biri ile evlenme hazırlığı içinde olması ya da evlenmiş bulunması da mümkündür. Salt bu durum, velâyetin değiştirilmesi isteminin kabul edilmesine engel değildir. Hatta onun boşanma davasında velâyetin diğer tarafa verilmesine razı olması da buna engel oluşturmaz³⁵.

B. Ana veya Babanın Başka Bir Yere Gitmesi

Velâyet hakkına sahip olan ana veya babanın başka bir yere gitmesi de velâyetin değiştirilmesini gerektirir. Ama, bunun için de başka bir yere gidip çocuğun bırakılması sürekli nitelikte olmalıdır. Nitekim, Yargıtay'a göre, uzun süreden beri yurt dışında bulunan babanın çocuğunu yanına almaması velâyetin değiştirilmesini gerektirir³⁶.

Keza, velâyet hakkına sahip olan ana veya baba, çocuğu diğer tarafın yanına bırakıp başka bir yere gitse de velâyetin değiştirilmesi istemi kabul edilmelidir³⁷. Başka bir deyişle, böyle bir durumda velâyetin değiştirilmesini isteyen tarafın bu duruma rızasının bulunması önemli değildir³⁸. Aynı şekilde, çocuğun büyükanne gibi bir üçüncü kişinin yanına sürekli surette bırakılması da velâyetin değiştirilmesini gerekli kılar³⁹. Geçici bir bırakma ise velâyetin değiştirilmesi için yeterli değildir⁴⁰.

Hatta, başka yere giden ana veya baba çocuğu beraberinde götürmüş olsa bile velâyetin değiştirilmesi gerekebilir. Meselâ, çocuğun sürekli ihtiyaç duyduğu tedavisini sürdürmesinin

anneye verilmesi gerekir..." (GENÇCAN, Boşanma, s.1264-1265, dpn. 1352); Yargıtay 2.HD, 10.09.2008, E.8800 K.11497 (GENÇCAN, Boşanma, s.1265, dpn. 1353); Yargıtay 2.HD, 25.9.2013, E.2013/2773 K.2013/21832(KBİBB).

³³ Yargıtay 2.HD, 17.10.2006, E.2006/6122 K.2006/14141 "Toplanan delillerden velayet hakkına sahip davalının (anne), 22.8.2005 tarihinde evlendiği 7.10.2005 tarihinde boşandığı, evlenmeden önce 2005 yılı Ağustos ayında çocuğunun ruhsal durumunun bundan etkilenmemesi için çocuğunu geçici bir süre davacının anne ve babasının evine bıraktığı, Eylül ayının ilk haftasında da çocuğunu geri aldığı anlaşılmaktadır. Bu durum eylemli olarak çocuğu terk anlamına gelmez ve velayet görevinin ifa edilmediğini tek başına göstermez. Bunun dışında velayetin anneden alınmasını gerektiren bir durumun varlığı kanıtlanamamıştır. İsteğin reddi gerekir..." (lexpera).

³⁴ GENÇCAN, Boşanma, s.1265.

³⁵ Yargıtay 2.HD, 1.12.1980, E.1980/7422 K.1980/8596(KBİBB).

³⁶ Yargıtay 2.HD, 1.12.1980, E.1980/7422 K.1980/8596(KBİBB); Yargıtay 2 .HD., 18.03.1998, E.2887 K.3407 (GENÇCAN, Boşanma, s.1266, dpn. 1358).

³⁷ Yargıtay HGK, 23.5.1980, E.1980/2-731 K.1980/2015 "Toplanan delillerden, müşterek çocuğun, boşanma kararı ile ananın velayetine bırakıldığı, fakat eylemli olarak baba tarafından kullanıldığı gerçekleşmiştir. Dosyada, ananın velayet görevini kötüye kullandığını veya aşırı biçimde ihmal ettiğini gösterir delil bulunmadığından, velayetin nez'i söz konusu olamaz ise de; kadının, çocuğu eylemli olarak babasında bırakması ve küçüğün bu çevreye alışmış bulunması karşısında MK.149. maddesi gereğince velayetin anadan alınıp, babaya verilmesi küçüğün bedeni ve fikri gelişmesini olumlu yönde etkiler..."(KBİBB); Yargıtay 2.HD., 8.5.2003, E.2003/5306 K.2003/6780(KBİBB); Yargıtay 2.HD., 06.06.2002, E.6617 K.7549 "Tarafların 24.6.1996 tarihinde kesinleşen karar ile boşandıkları küçük Burak'ın velayetinin davalı babaya verilmesine rağmen davalının küçüğü devamlı olarak davacı anne yanında bıraktığı yanına hiç almadığı, velayeti kullanmadığı anlaşılmakta olup, bu durumda Medenî Kanununun 149. maddesinin şartları oluşmuştur..." (GENÇCAN, Boşanma, s.1267, dpn. 1364); Yargıtay 2.HD., 25.05.2004, E.3568 K.6730 (GENÇCAN, Boşanma, s.1267, dpn. 1362); Yargıtay 2.HD, 04.06.2002, E.6680 K.7494 (GENÇCAN, Boşanma, s.1267, dpn. 1365); Yargıtay 2.HD, 21.6.2004, E.2004/7326 K.2004/8201(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 1.3.2011, E.2010/13606 K.2011/3495(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 28.6.2004, E.2004/7643 K.2004/8532(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 8.11.2007, E.2007/14840 K.2007/15361(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 9.1.2017, E.2016/25092 K.2017/97(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 18.11.2013, E.2013/7715 K.2013/26702(KBİBB).

³⁸ Yargıtay 2.HD, 10.03.2004, E.1970 K.2973 "Davalı annenin bu tavri, boşanmayı müteakip okul çağına kadar çocuğun Türkiye'de babaanne ve dedesinin yanında kalması konusunda davacı ile ortaklaşa aldıkları karara dayanıyor olsa bile, bu durum, anne bakım ve şefkatine muhtaç çocuğun manen terk edildiği gerçeğini bertaraf etmez. Anne velayet görevini uzunca bir süre ifa etmemiştir. Davanın kabulü gerekir..." (GENÇCAN, Boşanma, s.1267, dpn. 1361).

³⁹ Yargıtay 2.HD, 27.2.2019, E.2019/906 K.2019/1745(KBİBB); Yargıtay HGK., 9.1.1980, E.1979/2-220 K.1980/1 "Davalı, Diyarbakır PTT idaresinde çalışmaktadır. Çocuk ise Ankara'da anneannesinin yanında iken babası tarafından teslim alınmıştır. Halen yanındadır. Ananın 15 günde bir Ankara'ya gelip çocuğunu görüş gözeteyeceği yolundaki savunmasının gerçekleşmesi mümkün olmadığı gibi yeterli de değildir.... Velayetin nez'i sebepleri (MK.m.274) mevcut olmamakla beraber velayetin değiştirilmesini (MK.m.149) gerektiren durum vardır. Öyleyse o yolda karar verilmesi gerekir..."(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 30.11.2015, E.2015/23703 K.2015/22542(KBİBB).

⁴⁰ Yargıtay HGK., 1.6.1994, E.1994/2-289 K.1994/371 "Çocukların daimi olarak anneannede kaldığı sabit olmadığından, bakım için kısa süreli bırakılması da velayetin değiştirilmesi için yeterli sebep değildir..."(KBİBB); ÖZER TAŞKIN, s.251.

imkânsız olacağı bir yere gitmek zorunda kalması halinde hâkim velâyetin değiştirilmesine karar verebilir⁴¹.

Ancak, velâyet hakkına sahip olan ana veya babanın zorunlu ve geçici sebeplerle başka yerde bulunması velâyet değişikliğine yol açmaz. Meselâ, onun tedavi için bir süre hastanede kalması veya (teftiş, meslek içi seminer gibi) meslek gereği başka şehre gitmesi halinde mahkmeden velâyetin değiştirilmesi istenemez⁴². Keza, velâyet hakkına sahip olmamasına rağmen çocuğu izinsiz olarak yurtdışına götüren tarafın istemi de haklı değildir⁴³.

C. Ana veya Babanın Ölmesi

Velâyet hakkına sahip olan ana veya babanın ölmesi halinde velâyet kendiliğinden diğer eşe geçmez. Böyle bir durumda, hâkimin resen veya istem üzerinde velâyetin değiştirilmesi yönünde karar vermesi gerekir⁴⁴.

Yargıtay'a göre, velâyet hakkına sahip olan ana veya babanın ölmesi durumunda açılacak olan velâyet davasında küçük bir temsil kayyımı ile temsil edilmelidir. Böylece, husumet temsil kayyımına yöneltilmelidir⁴⁵.

Ancak, velâyet hakkına sahip olan ana veya babanın ölmesi halinde hâkim mutlaka velâyetin diğer eşe geçtiğine karar vermek zorunda değildir. Meselâ, velâyet hakkına sahip olan ananın, baba tarafından öldürülmesi halinde hâkim çocuğa bir vasi atayabilir⁴⁶.

D. Kişisel İlişki Düzenlemesinin Gereklerini Yerine Getirmeme

Boşanma veya ayrılık halinde velâyet ana veya babadan birine verildiği takdirde, mahkeme resen diğerinin çocuk ile olan kişisel ilişkilerini düzenler (TMK m.182/I). Yargıtay'a göre, çocuğun velâyet hakkına sahip olmayan ana veya babayla kişisel ilişki kurmasının sürekli engellenmesi velâyetin değiştirilmesine yol açabilir⁴⁷.

Burada 7343 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun⁴⁸ ile Türk Medenî Kanun'da öngörülen yeni hükümlerden de söz edilmelidir. Bu kapsamda ilk değişiklik gereğince, TMK m.183 hükmüne ilk fıkradan sonra gelmek üzere yeni bir hüküm eklenmiştir (7343 sayılı Kanun m.37). Buna göre, mahkeme, boşanma veya ayrılık kararında kişisel ilişki düzenlemesinin gereklerinin yerine getirilmemesi halinde, çocuğun menfaatine aykırı olmamak kaydıyla velâyetin değiştirilebileceğini taraflara ihtar eder. Böylece, kişisel ilişki düzenlemesinin gereklerinin yerine getirilmemesi velâyetin değiştirilmesine yol açan bir hal olarak açıkça öngörülmektedir. Nitekim, aynı Kanun m.38 hükmü sayesinde TMK m.324 hükmüne de bir fıkra eklenmiştir. Buna göre, velâyet kendisine bırakılan ana veya baba, kişisel ilişki düzenlemesinin gereklerini yerine getirmese çocuğun menfaatine aykırı olmamak kaydıyla velâyet

⁴¹ GENÇCAN, Boşanma, s.1266.

⁴² GENÇCAN, Boşanma, s.1266.

⁴³ Yargıtay 2.HD, 2.6.2016, E.2016/9882 K.2016/10851(KBİBB).

⁴⁴ Yargıtay 2.HD, 11.10.2004, E.10220 K.11546 "Boşanma kararı ile birlikte küçükler 1990 doğumlu Mert Burak ve 1991 doğumlu Ayşe Ceren'in velâyet hakları babalarına bırakılmıştır. Baba 16.5.2003 tarihinde ölmüştür. Babanın ölümü üzerine velâyet kendiliğinden anneye geçmez, velâyet askıdadır. TMK m.183'e göre, ana veya babanın ölümü halinde hâkimin resen veya babadan birinin istemi üzerine gerekli önlemleri alması gerekmektedir. Annenin velâyet görevini yerine getiremeyeceğini gösteren herhangi bir delil de yoktur. O halde, mahkemece yapılacak iş, küçüklerin velâyetini anneye bırakmaktan ibarettir..." (GENÇCAN, Boşanma, s.1268, dpn. 1372); Yargıtay 2.HD, 09.02.2009, E.15120 K.1769 "Anne velâyet konusunda dava açtığına ve aslolanın velâyet olmasına göre (TMK m.335/I), annenin açmış olduğu velâyetin tevdi davasında annenin velâyet görevini yerine getirip getiremeyeceği tartışılacaktır. Anılan dosyanın bekletici mesele yapıpıp sonucuna göre karar verilmesi gerekir..." (GENÇCAN, Boşanma, s.1269, dpn. 1373); ÖZER TAŞKIN, s.251-252.

⁴⁵ Yargıtay 2.HD, 04.10.2006, E.5591 K.13082 "Davacı baba hasımsız olarak açtığı bu davada velâyetin kendisine verilmesini istemiştir. Mahkemece yapılacak iş küçüğe kayyım tayin ettirilmesi, davaya dâhili, delillerin sorulup toplanması, delillerin bu çerçevede değerlendirilerek sonucuna göre karar verilmesinden ibarettir..." (GENÇCAN, Boşanma, s.1270, dpn. 1375).

⁴⁶ GENÇCAN, Boşanma, s.1269.

⁴⁷ Yargıtay HGK, 30.5.2018, E.2017/2-2486 K.2018/1148 "çocukla kişisel ilişki kurulmasının engellenmesi, çocuğun fiilen velayet hakkı olmayan annede ya da babada bırakılması veyahut çocuğun üçüncü kişinin yanında bırakılması, çocuğun menfaatinin gerektirdiği nedenler (örneğin sağlık, eğitim, ahlâk, güvenlik), velayeti kendisinde bulunan annenin ya da babanın yeniden evlenmesi, velayet hakkı kendisine verilen tarafın bir başka yere gitmesi, ölüm veya velayet görevinin kullanılmasının engellenmesi velayetin değiştirilmesi sebepleri olarak sayılabilir..."(KBİBB); Yargıtay HGK, 7.6.2000, E.2000/2-927 K.2000/974 "Toplanan delillere göre davalının kastının çocuğu davacıya hiç göstermemek olduğu anlaşılmaktadır. Küçük yaşı itibarıyla ana bakım ve şefkatine muhtaçtır. Bu itibarla açılan davanın kabulü gerekir..."(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 4.4.2002, E.2002/3930 K.2002/4731(KBİBB); Yargıtay HGK, 1.4.2015, E.2013/2-1926 K.2015/1139(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 16.2.2010, E.2009/19748 K.2010/2648(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 21.6.2016, E.2016/10241 K.2016/12086(KBİBB); ÖZER TAŞKIN, s.252.

⁴⁸ RG: 30.11.2021; 31675.

değiştirilebilir. Böylece, velâyetin değiştirilmesini gerektiren bir hal Türk Medenî Kanunu'nda açıkça düzenlenmiş bulunmaktadır. Bu sayede, yükümlünün, kişisel ilişki düzenlemesinin gereklerine uyması temin edilerek bu konuda uygulamada yaşanan sorunların önüne geçilmesi hedeflenmektedir.

Burada velâyetin değiştirilmesi bakımından kabul edilen esas ölçüt, bunun çocuğun menfaatine aykırı olmamasıdır. Bu ölçüt çocuğun menfaatinin önceliği ilkesiyle uyumludur. Sonuçta, uygulamada velâyetin değiştirilmesini gerektiren bir olgu olarak kabul edilen kişisel ilişki düzenlemesinin gereklerini yerine getirmeme torba bir kanunla da olsa kanunî dayanağa kavuşmuştur.

E. Diğer Olgular

Velâyetin değiştirilmesine yol açan olgular sadece TMK m.183 ve m.324'te açıkça sayılanlardan ibaret değildir. Nitekim, kanun koyucu da TMK m.183 hükmünde “gibi” ifadesiyle bu hususa işaret etmektedir. Dolayısıyla, söz konusu hüküm kapsamında başka hangi hallerin velâyetin değiştirilmesine sebep olabileceğinin de belirlenmesi gerekir.

Diğer olgulara misal olarak velâyet kendisinde olan ana veya babanın hapsedilmesi, bitkisel hayata girmesi ile alkol tedavisi için rehabilitasyon merkezine yatırılması gösterilebilir⁴⁹. Dolayısıyla, böyle bir durumda da velâyetin değiştirilmesi mümkündür. Keza, velâyet hakkına sahip olan tarafın gece dahi çalışmak suretiyle çocuğun bakımını ihmal etmesi halinde velâyetin değiştirilmesi mümkündür⁵⁰.

Eklenmelidir ki, anlaşmalı boşanmaya karar verilmiş olması, şartların varlığı halinde velâyetin değiştirilmesine engel oluşturmaz. Anlaşmalı boşanma kararının kesinleşmesinden sonra şartların varlığı halinde velâyetin değiştirilmesine karar verilebilir⁵¹. Yeter ki, burada sayılan tarzda bir olgu sonradan gerçekleşmiş olsun.

V. VELÂYETİN DEĞİŞTİRİLMESİNİ GEREKTİRMEYEN OLGULAR

Velâyetin değiştirilmesini gerektiren hallerin neler olduğu yukarıda açıklanmıştır. Bunlar, sınırlı sayı esasına tâbi değildir. Ancak, velâyetin değiştirilmesini zorunlu kılan yeni bir olgu yoksa, velâyetin değiştirilmesine yönelik istemin reddi gerekir⁵². Nitekim, Yargıtay'a göre, velâyet hakkına sahip olan tarafın görevini gereği gibi yerine getirmediği, çocuğa yeterli ilgi göstermediği ve ona karşı yükümlülüklerini ağır biçimde savsakladığı ispatlanamazsa, söz konusu istemin reddi gerekir⁵³.

Bu itibarla, davacı ana veya babanın maddî (ekonomik) durumunun güçlü olması tek başına velâyetin değiştirilmesini gerektirmez. Keza, salt davalının zayıf ekonomik durumu da değişiklik isteminin kabulü için yeterli değildir. Yargıtay da aynı görüştedir⁵⁴.

Aynı şekilde, velâyet hakkına sahip olmayan ana veya babanın yaşam ortamına çocuğun uyum sağlamış olması da tek başına velâyetin değiştirilmesini gerektirmez. Dolayısıyla, böyle bir durumda da velâyetin değiştirilmesi davası reddedilmelidir⁵⁵.

Yine, Yüksek Mahkeme'ye göre, çocuğun yaşadığı konutta zaman zaman alkollü içki tüketilmesi tek başına velâyetin değiştirilmesine yol açmaz. Ancak, çocuk bakımından ciddi bir

⁴⁹ BAYGIN, Cem: Soybağı Hukuku, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2010, s.373; ÖZER TAŞKIN, s.250; GENÇCAN, Boşanma, s.1270.

⁵⁰ Yargıtay 2.HD, 3.2.2003, E.2003/114 K.2003/1441(KBİBB).

⁵¹ Yargıtay HGK, 25.3.2021, E.2017/2-2410 K.2021/346(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 19.12.2016, E.2016/20713 K.2016/16180(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 15.04.2010, E.18881 K.7521 (GENÇCAN, Velâyet, s.832); Yargıtay 2.HD, 05.07.2010, E.11406 K.13449 (GENÇCAN, Velâyet, s.832); Yargıtay 2.HD, 06.10.2009, E.11227 K.16725 (GENÇCAN, Velâyet, s.832); Yargıtay 2.HD, 14.02.2008, E.20086 K.1541 (GENÇCAN, Boşanma, s.1271).

⁵² Yargıtay 2.HD, 8.6.2016, E.2016/10716 K.2016/11271 “Çocuğun annesi ile, yaptığı evlilik sebebiyle görüşmek istemediğini bildirmesi, annenin onunla görüşme istemine karşılık vermemesi ya da çocuğun sınav başarı puanına uygun yatılı bir okula yerleştirilmesi velayetin kaldırılmasını ya da velayetin değiştirilmesini gerektirmez...”(KBİBB).

⁵³ Yargıtay 2.HD, 20.09.2010, E.4087 K.14915 (GENÇCAN, Velâyet, s.823).

⁵⁴ Yargıtay 2.HD, 14.07.2009, E.8906 K.14025 “Toplanan delillerden davalı annenin velayet görevini ihmal ettiği ve çocuklarla ilgilenmediği kanıtlanamamıştır. Davacı babanın maddi durumunun iyiliği velayetin değiştirilmesini gerektirmeyeceği gibi velayeti değiştirilmesi istenilen 1995'er doğumlu Ayşenur ve Büşranur'un anneleri ile mutlu oldukları ve onunla kalmak istedikleri anlaşılmaktadır. Bu nedenlerle davacının davasının reddi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir...” (GENÇCAN, Velâyet, s.823); Yargıtay 2.HD, 31.5.2006, E.2006/1921 K.2006/8566(KBİBB).

⁵⁵ Yargıtay 2.HD, 05.05.2015, E.2014/26253 K.2015/9193 “(Davalının), çocuğun sağlık sorunlarına kayıtsız kaldığına ilişkin bir delil mevcut değildir. Çocuğu ile yeterince ilgilendiği mahkemece esasen kabul edilmiştir. Çocuğun baba yanındaki yaşam ortamına uyum sağlamış olması, tek başına velâyetin değiştirilmesini gerektirmez. Dosyadaki deliller, velayetin değiştirilmesini haklı gösterecek yeterlilikte bulunmamaktadır...” (GENÇCAN, Velâyet, s.824).

zarar tehlikesinin varlığı halinde farklı değerlendirme yapılması mümkündür⁵⁶. Ayrıca, Yargıtay’a göre, velâyet hakkına sahip olan tarafın evlilik dışı ilişki kurmuş olması tek başına velâyetin değiştirilmesi için yeterli değildir⁵⁷.

VI. DAVA

A. Tarafları

Velâyetin değiştirilmesi davasında davacı daha ziyade velâyet hakkına sahip olmayan ana veya babadır. İlgisi olmayan bir kişi tarafından istemde bulunduğu takdirde ise bu reddedilir. Çünkü, böyle bir davacının aktif husumet ehliyeti yoktur⁵⁸. Çocuk ile velâyet hakkına sahip olmak isteyen ana veya baba arasında çıkar çatışmasının söz konusu olması mümkündür. Bu takdirde, yerleşik uygulama gereğince çocuğu davada temsil etmek üzere kayyım atanması için yetkili vesayet makamına ihbarda bulunulması gerekir (TMK m.426, b. 2)⁵⁹.

Diğer taraftan, velâyetin değiştirilmesi için istem şart değildir. Mahkeme resen de velâyetin değiştirilmesine hükmedebilir⁶⁰. Velâyetin değiştirilmesi davasında pasif husumet ehliyeti ise velâyet hakkına sahip olan ana veya babaya aittir. Dolayısıyla, husumet ona yöneltilmelidir. Aksi takdirde, mahkeme, davanın husumet yokluğundan reddine karar verir. Söz konusu karar, davalının taraf sıfatının bulunmadığını tespit eder ve davanın esasına ilişkindir⁶¹. Velâyet hakkına sahip olan ana veya babaya dava yöneltilmeksizin dosya hakkında karar verilmiş olması ise bozma sebebidir⁶².

B. Usulü

Her çeşit velâyet davaları basit yargılama usulüne tâbidir (HMK m.316/I, b. ç). Dolayısıyla, velâyetin değiştirilmesi davasında da basit yargılama usulü uygulanır⁶³. Şu halde, basit yargılama usulüne ilişkin hükümler (HMK m.316 vd.) burada da esas itibarıyla geçerlidir. Basit yargılama usulünde mahkemenin mümkün olan hallerde tarafları duruşmaya davet etmeden dosya üzerinden karar vereceğine ilişkin hüküm (HMK m.320/I) ise burada uygulanmaz⁶⁴. Çünkü, velâyete ilişkin davalar kamu düzeniyle doğrudan ilgili olup, resen araştırma ilkesi geçerlidir ve davanın kabulü tek başına sonuç doğurmaz⁶⁵. Yargılama sırasında ortaya çıkan gelişmelerin de göz önünde

⁵⁶ Yargıtay 2.HD, 04.06.2013, E.2012/22667 K.2013/15401 “Anne, küçükle birlikte kendi ailesinin yanında kalmakta olup, aynı evde bulunan dayının zaman zaman alkollü içki alması, küçük bakımından hemen meydana gelebilecek bir tehlike arz etmedikçe velayetin değiştirilmesi için yeterli sebep değildir...” (GENÇCAN, Velâyet, s.823-824).

⁵⁷ Yargıtay 2.HD, 4.3.1985, E.1985/1788 K.1985/2044(KBİBB).

⁵⁸ KURU, Baki/ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder: Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı, 24. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2013, s.224; PEKCANİTEZ, Hakan/ATALAY, Oğuz/ÖZEKES, Muhammet: Medenî Usul Hukuku Temel Bilgiler, 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2013, s.136.

⁵⁹ Yargıtay HGK, 30.5.2018, E.2017/2-2486 K.2018/1148(KBİBB); Yargıtay HGK, 23.5.2018, E.2017/2-2949 K.2018/1133(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 01.12.2014, E.2014/16728 K.2014/24215 “Velayeti istenilen küçük M.E.ile velayeti talep eden davacı-davalı anne arasında çıkar çatışmasının bulunduğu nazara alınarak, küçüğü davada temsil etmek üzere kayyım atanması (TMK m.426/2) için yetkili vesayet makamına ihbarda bulunulması, atanacak kayyımın duruşmaya çağırılması ve göstermesi halinde delillerin toplanması ve tüm deliller birlikte değerlendirilerek hasıl olacak sonuca göre karar verilmesi gerekir...” (GENÇCAN, Velâyet, s.829-830); Yargıtay 2.HD, 18.3.2015, E.2014/25587 K.2015/4867(KBİBB); Yargıtay HGK, 16.5.2007, E.2007/2-251 K.2007/277(KBİBB); AKYÜZ, Çocuk, s.292.

⁶⁰ Yargıtay HGK, 23.5.1980, E.1980/2-731 K.1980/2015(KBİBB).

⁶¹ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s.224; PEKCANİTEZ/ATALAY/ÖZEKES, s.136.

⁶² Yargıtay 2.HD, 10.01.2017, E.2016/25485 K.2017/181 “Taraf teşkili kamu düzenine ilişkindir. Dava, ortak çocuklar hakkında velayetin düzenlenmesi istemine yöneliktir. Ortak çocukların annesi sağdır. Ortak çocukların anneleri davaya dahil edilmeden yargılama yürütülmüştür. Oysa, dava annenin hukuki durumunu etkileyeceğinden, annenin yargılamaya dahil edilmesi, gösterdiği takdirde delillerin toplanması gerekmektedir. Eksik hasımla yargılamaya devam edilip yazılı şekilde hüküm kurulması doğru olmamış ve bozmayı gerektirmiştir...” (GENÇCAN, Velâyet, s.830).

⁶³ Yargıtay 2.HD, 2.6.2016, E.2016/10028 K.2016/10848 (KBİBB); Yargıtay 2.HD, 03.07.2014, E.2014/8741 K.2014/15348 (GENÇCAN, Velâyet, s.834); Yargıtay 2.HD, 05.03.2014, E.2013/21717 K.2014/4755 (GENÇCAN, Velâyet, s.834).

⁶⁴ Yargıtay 2.HD, 4.5.2015, E.2015/7692 K.2015/9058(KBİBB).

⁶⁵ Yargıtay 2.HD, 17.10.2016, E.2016/6974 K.2016/13807 “Bu sebeple yargılama sırasında meydana gelen gelişmelerin bile gözönünde tutulması gerekir...”(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 20.2.2007, E.2007/2045 K.2007/2362(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 22.04.2015, E.2015/3628 K.2015/8329 (GENÇCAN, Velâyet, s.836); Yargıtay 2.HD, 10.03.2014, E.2013/23315 K.2014/5175 (GENÇCAN, Velâyet, s.837); Yargıtay 2.HD, 12.1.2017, E.2016/25262 K.2017/297(KBİBB).

bulundurulması gerekir⁶⁶. İşte, velâyetin değiştirilmesi davasının bu niteliği itibarıyla duruşmalı inceleme ile delil toplanarak ayrıntılı araştırma yapılması gerekir⁶⁷.

Bu kapsamda, mahkeme gerekli gördüğü hallerde uzman görüşünden de yararlanmalıdır⁶⁸. Böyle bir durumda, uzman soyut ve tahminlere dayalı değerlendirmelerde bulunamaz⁶⁹. Uzman, hem taraflarla hem de çocuklarla görüşerek raporunu düzenlemiş olmalıdır⁷⁰. Yine, tarafların yaşam alanları konusunda da inceleme yapılması gerekir⁷¹.

Ayrıca, velâyetin değiştirilmesi davasında ayırt etme gücüne ve dolayısıyla görüşlerini açıklama olgunluğuna sahip çocuğun görüşü ve tercihi de göz önünde bulundurulmalıdır⁷². Dolayısıyla, böyle bir davada onun dinlenmesi gerektiği kabul edilmektedir⁷³. Ancak, ayırt etme gücüne sahip çocuğun beyan ettiği görüş, onun üstün menfaati ile çatıştığı takdirde, artık söz konusu menfaate göre bir değerlendirmede bulunulması gerekir. Yani, başlı başına küçüğün sözlerine değer verilerek velâyet düzenlemesi yapılamaz⁷⁴.

Yargıtay'a göre, velâyetin değiştirilmesi istemi bir çekişmesiz yargı işidir⁷⁵. Zira, HMK m.382/II, b. 13'e göre, velâyetin kaldırılması, velâyetin eşlerden birinden alınarak diğerine

⁶⁶ Yargıtay 2.HD, 14.12.2016, E.2016/22973 K.2016/15979(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 1.10.2014, E. 2014/12403 K.2014/19006 "Mahkemece, davacı-davalı babanın velayetin değiştirilmesi davasının reddine karar verilmiş ise de, hüküm tarihinden sonra davalı-davacı anne "müşterek çocukların velayetlerinin davacı-davalı babaya verilmesini" istediğini beyan etmiştir. Bu durum karşısında velayet ile ilgili kararların kamu düzenini de ilgilendirdiği nazara alınarak tüm deliller birlikte değerlendirilerek sonucuna göre velayetin değiştirilmesi davası konusunda yeniden bir hüküm kurulmalıdır..."(KBİBB).

⁶⁷ Yargıtay HGK, 14.6.2017, E.2017/2-1887 K.2017/1196 "Bu durumda somut olayda, mahkemece tahkikat duruşması olarak görülen birinci celseye kadar tanık isimlerinin bildirilmemesi ve duruşmada da hazır edilmemesi gerekçesiyle davalının tanık dinletme talebinin reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir..."(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 20.01.2014, E.2013/14501 K.2014/912 (GENÇCAN, Velâyet, s.835); Yargıtay 2.HD, 11.1.2017, E.2016/25446 K.2017/212(KBİBB).

⁶⁸ Yargıtay HGK, 4.4.2018, E.2017/2-1575 K.2018/672 "Mahkemece yapılacak iş... aile mahkemesi bünyesinde bulunan "psikolog, pedagog ve sosyal çalışmacıdan" oluşan üç kişilik bilirkişi heyetinden rapor alındıktan sonra diğer tüm deliller birlikte değerlendirilmek suretiyle velayet hususunda bir karar vermekten ibarettir..."(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 19.06.2014, E.2014/12306 K.2014/13987 (GENÇCAN, Velâyet, s.839).

⁶⁹ Yargıtay 2.HD, 16.06.2014, E.2014/6992 K.2014/13439 (GENÇCAN, Velâyet, s.840).

⁷⁰ Yargıtay 2.HD, 12.1.2017, E.2016/23759 K.2017/319 "Somut olayda, mahkemece baba ve ortak çocuk yönünden rapor tanzim ettirilmiştir. Ancak, 04.03.2016 tarihli psikolojik danışman ve rehber öğretmen bilirkişi tarafından velayete dair düzenlenen sosyal inceleme raporu hüküm tesisi için yeterli değildir. O halde yukarıda belirtilen kıstaslar dikkate alınarak oluşturulacak üçlü heyetten her iki ebeveyn ve çocuk için buldukları yerde inceleme yapıp rapor alınarak, diğer delillerle birlikte değerlendirildikten sonra, gerçekleştirilecek sonucu uyarınca karar verilmesi gerekir..."(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 09.01.2017, E.2016/25093 K.2017/95(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 25.03.2010, E.16126 K.5764 (GENÇCAN, Velâyet, s.841); Yargıtay 2.HD, 3.5.2017, E.2017/773 K.2017/5299(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 19.12.2016, E.2016/20778 K.2016/16162(KBİBB).

⁷¹ Yargıtay 2.HD, 4.10.2018, E.2018/5626 K.2018/10626 "psikolog, pedagog ve sosyal çalışmacıdan oluşan heyete inceleme de yaptırılarak (4787 Sayılı Kanun m.5), tarafların fiilen buldukları yerin barınma ve yaşama koşullarını da değerlendirir içerikte sosyal inceleme raporu alınması... gerekmiştir..."(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 4.3.2014, E.2014/3404 K.2014/4635(KBİBB).

⁷² POLAT, Oğuz/GÜLDOĞAN, Evin: "Uzman Görüşünün Boşanma Davalarında Velayetin Saptanmasındaki Önemi", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 28(118), 2015, s.252; Yargıtay 2.HD, 29.4.2019, E.2019/2834 K.2019/5028(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 1.7.2008, E.2008/6259 K.2008/9740(KBİBB); Yargıtay HGK, 7.10.1992, E.1992/2-422 K.1992/561(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 10.5.2011, E.2010/7140 K.2011/8136(KBİBB); Yargıtay HGK, 27.6.2018, E.2017/2-3117 K.2018/1278 "Somut olayda da, velayetinin değiştirilmesi talep edilen müşterek çocuk Efe, dava tarihinde 8, karar tarihinde 10, bozma kararının verildiği tarihte ise 12 yaşında olup, müşterek çocuk davanın tüm aşamalarında idrak çağındadır..."(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 16.1.2017, E.2016/24604 K.2017/485(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 21.2.2017, E.2016/22453 K.2017/1771(KBİBB).

⁷³ Yargıtay 2.HD, 18.9.2013, E.2013/16819 K.2013/21199(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 27.9.2016, E.2016/3304 K.2016/13193(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 8.4.2004, E.2004/3651 K.2004/4560(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 8.4.2003, E.2003/2139 K.2003/5117(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 28.1.2004, E.2003/14425 K.2004/1026(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 10.1.2017, E.2016/22353 K.2017/134(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 4.12.2014, E.2014/25804 K.2014/24658(KBİBB).

⁷⁴ Yargıtay HGK, 23.5.2018, E.2017/2-1567 K.2018/1132(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 25.2.2004, E.2003/16415 K.2004/2225(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 05.05.2015, E.2014/26404 K.2015/9455 (GENÇCAN, Velâyet, s.845); Yargıtay 2.HD, 16.6.2016, E.2016/12054 K.2016/1176 "Dava, boşanma kararı sonrası velayetin değiştirilmesi istemine ilişkindir. Velayet düzenlemesi yapılırken üstün yararın gözetilmesi esastır. Müşterek çocuk uzman raporundaki beyanında annesiyle yaşamak istediğini söylemiş, uzman tarafından istem ve çocuğun üstün yararı gözetilerek velayetin değiştirilmesi gerekmediği belirtilmiştir. Ancak davacı babanın boşanmadan sonraki beş yılda müşterek çocukla 25 defa icra kanalıyla şahsi ilişkiyi sağlayabildiği, annenin baba ve çocuk arasındaki kişisel ilişkiyi engelleyerek velayet görevini kötüye kullandığı anlaşılmaktadır. Bu suretle çocuğun tercihinin üstün yararına uygun olmadığı, baba yanında kalmasının çocuğun bedeni, fikri ve ahlaki gelişmesine engel olmayacağından davanın kabulüne karar verilmelidir..."(KBİBB).

⁷⁵ Yargıtay 2.HD, 03.07.2014, E.2014/8741 K.2014/15348 (GENÇCAN, Velâyet, s.834).

verilmesi ve kaldırılan velâyetin geri verilmesi birer çekişmesiz yargı işi olarak sayılmaktadır. Dolayısıyla, Yüksek Mahkeme'nin bu değerlendirmesi isabetlidir.

Ancak, çekişmesiz yargıda dava değil istem (talep) söz konusudur. Aynı şekilde, çekişmesiz yargıda davacı değil, istemde (talepte) bulunan vardır. Keza, burada bir karşı taraftan (hasımdan) da söz edilmemesi gerekir⁷⁶. Ancak, Yargıtay'ın yerleşik uygulaması gereğince, velâyetin değiştirilmesi bir dava olarak nitelendirilmiştir. Görüldüğü üzere, bu yaklaşım çelişkilidir.

Velâyetin değiştirilmesi istemi tek başına ileri sürülebilir. Aynı şekilde, söz konusu istemin terditli olarak ileri sürülmesi de mümkündür (HMK m.111). Meselâ, davacı baba çocuğun velâyetinin değiştirilerek kendisine verilmesini, bu istemi kabul edilmediği takdirde ise kişisel ilişkinin yeniden düzenlenmesini ileri sürebilir. Bu durumda, ferî istemin incelenebilmesi için mahkeme tarafından aslı istemin esastan reddine karar verilmesi gerekir (HMK m.111/II)⁷⁷.

Eklenmelidir ki, mahkeme, kural olarak asıl uyuşmazlığı çözecek nitelikte ihtiyatî tedbir kararı veremez⁷⁸. Buradan hareketle, uygulamada velâyetin değiştirilmesi davasında velâyetin tedbiren istemde bulunan tarafa bırakılmasının isabetli olmayacağı kabul edilmektedir⁷⁹.

C. Görevli ve Yetkili Mahkeme

Velâyetin değiştirilmesi davasında görevli mahkeme bakımından 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun⁸⁰ göz önünde bulundurulmalıdır. Nitekim, söz konusu Kanun'un 3. maddesinin ilk fıkrasına göre, 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun Üçüncü Kısım hariç olmak üzere İkinci Kitabı ile 4722 sayılı Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanuna göre aile hukukundan doğan dava ve işlerde aile mahkemeleri görevlidir. Şu halde, velâyetin değiştirilmesi davasında görevli mahkeme aile mahkemesidir⁸¹. Diğer taraftan, aynı Kanun'un 2. maddesinin 2. fıkrasına göre ise, aile mahkemesi kurulamayan yerlerde 4787 sayılı Kanun kapsamına giren dava ve işlere Hâkimler ve Savcılar Kurulunca belirlenen asliye hukuk mahkemesince bakılır⁸².

Velâyetin değiştirilmesi davasında yetkili mahkeme, davalının dava açıldığı tarihteki yerleşim yeri mahkemesidir (HMK m.6/1). Ancak, burada kesin olmayan yetki söz konusudur. Nitekim, velâyetin değiştirilmesi istemi çekişmesiz yargı işi niteliğindedir. Çekişmesiz yargı işlerinde istemde (talepte) bulunan kişinin veya ilgililerden birinin oturduğu yer mahkemesi yetkilidir. Bu itibarla, davacının kendi oturduğu yer mahkemesinden de velâyetin değiştirilmesi istenebilir⁸³.

⁷⁶ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s.738; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s.132.

⁷⁷ Yargıtay 2.HD, 21.4.2015, E.2015/6053 K.2015/8051(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 26.4.2016, E.2016/7574 K.2016/8448(KBİBB).

⁷⁸ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s.561.

⁷⁹ Yargıtay 2.HD, 17.10.2016, E.2016/6974 K.2016/13807 “çocukların eldeki davada mahkemece verilen 11.03.2015 tarihli tedbiren velayetlerin davacı babaya verilmesine dair ara kararının infazına kadar anne ile birlikte yaşadıkları anlaşılmaktadır... Öte yandan, davanın esasını çözer şekilde ihtiyatî tedbir kararı verilemeyeceği gibi...”(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 26.3.2018, E.2018/1726 K.2018/3889(KBİBB).

⁸⁰ RG: 18.01.2003; 24997.

⁸¹ Yargıtay 2.HD, 28.1.2004, E.2003/14425 K.2004/1026(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 25.2.2004, E.2003/16415 K.2004/2225(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 28.6.2016, E.2016/12465 K.2016/12663 “Davacı, küçüğün annesi olup, vesayet kararının kaldırılmasını ve velayetin kendisine verilmesini istemiştir. Küçük vesayet altında bulunduğu göre vesayete dair bu karar usulüne uygun biçimde kaldırılmadan, velayetin tevdiine dair bu dava incelenemez. O halde, davanın öncelikle vesayet kaldırılması talebini içermesi sebebiyle, bu bölüme yönelik istemlerin vesayet makamı tarafından incelenmesi gerekli olduğundan davanın vesayet kaldırılmasına dair bölümünün tefrik edilerek Sulh Hukuk Mahkemesine görevsizlik kararı verilmesi, vesayet makamı tarafından verilecek karara göre de velayet davasıyla ilgili olarak işin esası hakkında olumlu ya da olumsuz bir karar vermek gerekir...”(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 13.3.2017, E.2017/144 K.2017/2656 “Davacı baba velayetin değiştirilmesi yanında, velayeti annede olan çocuğun yaşadığı olumsuz durumlar sebebiyle maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Davacının bu talebi Borçlar Hukukundan kaynaklanmaktadır. Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine dair 4787 Sayılı Kanun'un 4. maddesinde yer alan aile hukukundan kaynaklanan dava ve işlerden değildir. Genel mahkemeler görevlidir...”(KBİBB).

⁸² Yargıtay 2.HD, 2.4.2007, E.2006/13771 K.2007/5285 “Bu açıklama karşısında; davaya Aile Mahkemesi sıfatıyla bakılması gerekirken, bu husus düşünülmeden Asliye Hukuk Mahkemesi olarak yargılamaya devam edilip, yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır...”(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 08.09.2014, E.2014/9857 K.2014/16635 (GENÇCAN, Velâyet, s.825); Yargıtay 2.HD, 12.1.2015, E.2014/18442 K.2015/1(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 23.12.2010, E.2010/8597 K.2010/21782(KBİBB).

⁸³ Yargıtay 2.HD, 8.12.2016, E.2016/18477 K.2016/15695(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 17.02.2014, E.2013/17521 K.2014/2984 (GENÇCAN, Velâyet, s.826); Yargıtay 2.HD, 15.09.2014, E.2014/11181 K.2014/17178 (GENÇCAN, Velâyet, s.827); Yargıtay 2.HD, 23.5.1997, E.1997/4348 K.1997/5802(KBİBB).

Görüldüğü üzere, velâyetin değiştirilmesi davasında kesin olmayan yetki söz konusudur. Dolayısıyla, yetki itirazı ilk itiraz niteliğindedir (HMK m.116)⁸⁴.

D. Hükmü

Velâyetin değiştirilmesi davası sonucunda esasen istem ya kabul ya reddedilir⁸⁵. Bununla birlikte, dava açıldıktan sonra ortaya çıkan bir olgu sebebiyle davanın konusuz kalması da mümkündür. Bu takdirde ise, konusu kalmayan dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerektiği uygulamada benimsenmektedir⁸⁶.

Velâyetin değiştirilmesi istemi farklı sebeplerle konusuz kalabilir. Uygulamadan misal vermek gerekirse, çocuğun dava açıldıktan sonra ergin olmasında durum böyledir⁸⁷. Yine, dava açıldıktan sonra çocuğun ölmesi halinde de konusuz kalmadan söz edilir⁸⁸. Diğer bir misal de, çocuğun evlâtlık verildiğinin ortaya çıkmasıdır⁸⁹.

Eklenmelidir ki, velâyetin değiştirilmesine ilişkin kararın infaz edilebilmesi için kesinleşmiş olması gerekir. Aksi takdirde, infaz mümkün değildir⁹⁰.

Velâyetin değiştirilmesi istemi çekişmesiz yargı işi niteliğinde olduğu için bunun sonucunda verilen karar aleyhine ancak bölge adliye mahkemesine başvurulabilir. Temyiz yoluna başvurulması ise mümkün değildir (HMK m.362/I, b. ç)⁹¹.

Velâyetin değiştirilmesi davası sonucunda verilen karar maddî anlamda kesin hüküm oluşturmaz (HMK m.388). Çünkü, burada aslında bir çekişmesiz yargı işi söz konusudur. Dolayısıyla, aynı konuda yeniden istemde bulunmak mümkündür⁹².

VII. Velâyetin Değiştirilmesinin Hüküm ve Sonuçları

Velâyetin değiştirilmesi isteminin kabulü halinde velâyet hakkına sahip olan tarafın hak ve yetkileri sona erer. Böylece, çocuğun kişiliğinin ve mallarının korunması ile onun temsili konusundaki hak ve yükümlülükler velâyet hakkı kendisine verilen ana ya da babaya geçer.

Ana ve babadan her biri, velâyeti altında bulunmayan veya kendisine bırakılmayan çocuk ile uygun kişisel ilişki kurulmasını isteme hakkına sahiptir (TMK m.323)⁹³. Dolayısıyla, velâyetin değiştirilmesi halinde çocukla davalı arasında kişisel ilişkisi kurulmalıdır. Üstelik, TMK m.182/I hükmü gereğince bunun için istemde bulunulması da şart değildir; hâkim bu hususu resen düzenler⁹⁴. Yargıtay'a göre, aynı esas burada da geçerlidir. Başka bir deyişle, velâyetin değiştirilmesi davasında çocukla davalı arasında kişisel ilişki kurulmasına yönelik bir karar verilmemiş olması bozma sebebidir⁹⁵.

Nihayet, davalı kimse çocuğun bakım ve eğitim giderlerine gücü oranında katılmak zorundadır. Yargıtay'a göre, çocuğun velâyetinin davalıda olduğu dönemi de kapsayacak şekilde

⁸⁴ Yargıtay 2.HD, 9.3.1995, E.1995/1844 K.1995/2572(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 5.4.2002, E.2002/3916 K.2002/4847 "Davalı birden ziyade mahkemeyi yetkili olarak gösterdiğinden yetki ilk itirazının reddi gerekir..."(KBİBB).

⁸⁵ Bu noktada, kısa karar ve gerekçeli karar arasında çelişki yaratılmaması gerektiği hatırlatılmalıdır. Nitekim bkz. Yargıtay HGK, 6.6.2018, E.2017/2-2450 K.2018/1178(KBİBB). Yabancı mahkeme kararının değiştirilmesi hakkında ise bkz. Yargıtay 2.HD, 15.2.2002, E.2001/17145 K.2002/2106(KBİBB).

⁸⁶ Yargıtay HGK, 13.12.2017, E.2017/2-2418 K.2017/1720 (GENÇCAN, Velâyet, s.852); Yargıtay 2.HD, 11.06.2014, E.2014/5419 K.2014/12902 (GENÇCAN, Velâyet, s.850).

⁸⁷ Yargıtay HGK, 17.10.2012, E.2012/2-401 K.2012/723(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 5.6.2017, E.2016/14409 K.2017/6863(KBİBB); Yargıtay HGK, 13.12.2017, E.2017/2-2418 K.2017/1720 (GENÇCAN, Velâyet, s.851).

⁸⁸ Yargıtay 2.HD, 19.03.2007, E.18310 K.4213 (GENÇCAN, Velâyet, s.851).

⁸⁹ Yargıtay 2.HD, 25.11.2013, E.2013/23769 K.2013/27319 (GENÇCAN, Velâyet, s.852).

⁹⁰ Yargıtay 2.HD, 13.2.2012, E.2010/17921 K.2012/2392(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 01.04.2014, E.2013/25921 K.2014/7521 (GENÇCAN, Velâyet, s.838).

⁹¹ Yargıtay 2.HD, 11.9.2017, E.2017/4044 K.2017/9227 "Bölge Adliye Mahkemesince çekişmesiz yargı işlerinde verilen kararlar kesin nitelikte olup, bu kararlara karşı temyiz yoluna başvurulamaz (HMK m.362/I-ç). Bu sebeple davacı-davalının velâyetin değiştirilmesi davasına yönelik temyiz itirazlarının reddine karar verilmesi gerekmiştir..."(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 9.4.2018, E.2018/1739 K.2018/4720(KBİBB).

⁹² Yargıtay 2.HD, 25.2.2004, E.2003/16415 K.2004/2225(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 14.6.2012, E.2012/10345 K.2012/16372(KBİBB). Nitekim, böyle bir durumda değişiklik davasının söz konusu olacağı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s.313.

⁹³ Yargıtay HGK, 6.6.2018, E.2017/2-2069 K.2018/1179(KBİBB).

⁹⁴ Yargıtay HGK, 30.5.2018, E.2017/2-2486 K.2018/1148 "Velâyetin değiştirilmesi ile birlikte velâyeti kendisinde bulunmayan anne veya babanın çocukla kişisel ilişki kurulmasını isteme hakkı bulunmakta olup, mahkemece de bu ilişkinin kurulması gerekir..."(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 7.4.2011, E.2010/16540 K.2011/6142(KBİBB).

⁹⁵ Yargıtay 2.HD, 12.1.2017, E.2016/21628 K.2017/272(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 7.6.2004, E.2004/6496 K.2004/7374 "Velâyet değiştirilerek anneye verilmesine karşın baba ile kişisel ilişki düzenlenmemesi de usul ve yasaya aykırıdır..."(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 24.01.2013, E.2012/8095 K.2013/1670 (GENÇCAN, Velâyet, s.856). Ayrıca bkz. Yargıtay HGK, 16.5.2018, E.2017/2-2419 K.2018/1099(KBİBB).

dava tarihinden itibaren iştirak nafakasına hükmedilemez. Bunun yerine, velâyetin değiştirilmesine ilişkin hükmün kesinleşme tarihinden itibaren karar verilmesi gerekir⁹⁶.

VIII. SONUÇ

Velâyet ana ve babaya sadece haklar tanımaz, yükümlülükler de yükler. Ana ve baba evli ise evlilik devam ettiği sürece velâyeti birlikte kullanırlar. Ana ve baba evli değilse, velâyet anaya aittir. Boşanmada ise velâyet çocuğun verildiği tarafa aittir. Ancak, karardan sonra velâyetin değiştirilmesi mümkündür.

Velâyetin değiştirilmesi esasen TMK m.183 hükmünde düzenlenmektedir. Buna göre, ana veya babanın başkasıyla evlenmesi, başka bir yere gitmesi veya ölmesi gibi yeni olguların zorunlu kılması halinde hâkim, resen veya ana ve babadan birinin istemi üzerine gerekli önlemleri alır. Bu önlemlere velâyetin değiştirilmesi de dahildir.

Velâyetin değiştirilmesi için yeni bir olgunun varlığı aranır. Ancak, sadece böyle bir olgunun gerçekleşmesi yetmez. Ayrıca, bu olgu sebebiyle velâyetin değiştirilmesi zorunlu hale gelmelidir. Üstelik, bu durum sürekli nitelikte de olmalıdır. Nihayet, velâyetin değiştirilmesi için hâkim kararına da ihtiyaç vardır. En önemlisi ise çocuğun üstün menfaatinin bunu gerekli kılmasıdır. Çünkü velâyetin değiştirilmesi bakımından esas ölçüt çocuğun üstün menfaatidir.

Velâyetin değiştirilmesi, velâyetin kaldırılmasından farklıdır. Velâyetin kaldırılması, çocuğun korunmasına yönelik en ağır önlemdir. Velâyetin kaldırılması halinde velâyet esasen hem ana ve hem baba için sona erer.

Velâyetin değiştirilmesine yol açan ilk olgu ana veya babanın başkasıyla evlenmesidir. Ancak, tek başına yeniden evlenme yeterli değildir; bu durum velâyetin değiştirilmesini zorunlu kılmalıdır. Velâyet hakkına sahip olan ana veya babanın başka bir yere gitmesi de velâyetin değiştirilmesini gerektirir. Ama, geçici bir durum bunun için yeterli değildir. Velâyet hakkına sahip olan ana veya babanın ölmesi halinde hakim resen veya istem üzerine velâyetin değiştirilmesine karar vermelidir.

Kişisel ilişki düzenlemesinin gereklerinin yerine getirilmemesi diğer bir değişiklik sebebidir. Bu durum yapılan bir değişiklikle açıkça kanunda düzenlenmektedir. Böylece, Yargıtay'ın görüşüne uygun çözüm kanuni dayanak bulmuştur.

Velâyetin değiştirilmesini gerektiren haller sadece bunlarla sınırlı değildir. Meselâ, velâyet kendisinde olan ana veya babanın hapsedilmesi halinde de bu mümkündür. Ancak, velâyetin değiştirilmesini zorunlu kılan yeni bir olgu yoksa, velâyetin değiştirilmesine yönelik istem reddedilmelidir.

Velâyetin değiştirilmesi davasında davacı genellikle velâyet hakkına sahip olmayan ana veya babadır. Davalı ise velâyet hakkına sahip olan ana veya babadır.

Velâyetin değiştirilmesi davası basit yargılama usulüne tâbidir. Ayrıca, söz konusu istem çekişmesiz yargı işidir.

Velâyetin değiştirilmesi davasında görevli mahkeme aile mahkemesidir. Yetkili mahkeme davalının yerleşim yeri mahkemesidir. Ama, burada kesin olmayan yetki söz konusudur.

Velâyetin değiştirilmesi davası sonucunda verilen karar maddi anlamda kesin hüküm oluşturmaz. Dolayısıyla, aynı konuda yeniden istemde bulunmak mümkündür.

Velâyetin değiştirilmesi isteminin kabulü halinde velâyet hakkına sahip olan tarafın hak ve yetkileri sona erer; velâyet diğer tarafa ait olur. Velâyetin değiştirilmesi halinde çocukla davalı arasında kişisel ilişki kurulmalıdır. Nihayet, davalı çocuğun bakım ve eğitim giderlerine gücü oranında katılmak zorundadır.

⁹⁶ Yargıtay HGK, 30.5.2018, E.2017/2-2486 K.2018/1148 “Yine velayeti kendisine verilmeyen tarafın çocuğun bakım ve eğitim giderlerine gücü oranında katılmak zorunda olduğu da unutulmamalıdır. Burada bahsi geçen katılma durumu iştirak nafakası olarak karşımıza çıkar. Bu nafaka velayetin değiştirilmesine yönelik yerel mahkeme kararının kesinleşme tarihinden itibaren hükmedilmesi gereken bir nafakadır...”(KBİBB); Yargıtay HGK, 9.5.2018, E.2017/2-1899 K.2018/1052(KBİBB); Yargıtay 2.HD, 08.02.2014, E.2014/17176 K.2014/24939 (GENÇCAN, Velâyet, s.857); Yargıtay 2.HD, 1.6.2017, E.2017/2041 K.2017/6714(KBİBB); Yargıtay HGK, 31.1.2019, E.2017/2-2444 K.2019/51 “Tüm bu hükümler birlikte değerlendirildiğinde velayet düzenlemeleri ve bunun tabii sonucu olan iştirak nafakası istemlerinde amaç küçüğün menfaatinin korunması olduğundan "açıkça nafaka istemiyorum" şeklinde bir beyanın varlığı dışında hakimin kendiliğinden iştirak nafakasına hükmetmesi gerekir...”(KBİBB).

Yazar Beyanı | Author's Declaration

Mali Destek | Atıf Şekli: Yazar Mehmet AKÇAAL, bu çalışmanın araştırılması, yazarlığı veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır. | Mehmet AKÇAAL who is author, has not received any financial support for the research, authorship, or publication of this study.

Yazarların Katkıları | Authors's Contributions: Bu makale yazar tarafından tek başına hazırlanmıştır. | This article was prepared by the author alone.

Çıkar Çatışması/Ortak Çıkar Beyanı | The Declaration of Conflict of Interest/Common Interest: Yazar tarafından herhangi bir çıkar çatışması veya ortak çıkar beyan edilmemiştir. | No conflict of interest or common interest has been declared by the author.

Etik Kurul Onayı Beyanı | The Declaration of Ethics Committee Approval: Çalışmanın herhangi bir etik kurul onayı veya özel bir izne ihtiyacı yoktur. | The study doesn't need any ethics committee approval or any special permission.

Araştırma ve Yayın Etiği Bildirgesi | The Declaration of Research and Publication Ethics: Yazar Mehmet AKÇAAL, makalenin tüm süreçlerinde inÜHFD'nin bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyduğunu ve verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığını, karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde inÜHFD'nin ve editör kurulunun hiçbir sorumluluğunun olmadığını ve bu çalışmanın inÜHFD'den başka hiçbir akademik yayın ortamında değerlendirilmediğini ve yayınlanmadığını beyan etmektedir. | Mehmet AKÇAAL who is author, declares that he complies with the scientific, ethical, and quotation rules of InULR in all processes of the paper and that he does not make any falsification of the data collected. In addition, he declares that Both Inonu University Law Review and its editorial board have no responsibility for any ethical violations that may be encountered, and that this study has not been evaluated and published in any academic publication environment other than Inonu University Law Review

KAYNAKÇA

- AFFOLTER, Kurt/VOGEL, Urs: Berner Kommentar, Die elterliche Sorge /der Kindesschutz, Art. 296-317 ZGB Das Kindesvermögen, Art. 318-327 ZGB Minderjährige unter Vormundschaft, Art. 327a-327c ZGB (BK-AFFOLTER /VOGEL), Bern 2016.
- AKINTÜRK, Turgut/ATEŞ, Derya: Türk Medenî Hukuku, Aile Hukuku (Aile), C.2, 2.B., Beta Yayınları, İstanbul 2018.
- AKINTÜRK, Turgut/ATEŞ, Derya: Medenî Hukuk (Medenî), 25. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul 2019.
- AKKURT, Sinan Sami/ERDOĞAN, Kemal/TOKAT, Hüseyin: Medenî Hukuk Temel Bilgiler, Seçkin Yyn, Ankara 2021.
- AKYÜZ, Emine: Çocuk Hukuku, Çocukların Hakları ve Korunması (Çocuk), 8. Baskı, Pegem Yayıncılık, Ankara 2021.
- AKYÜZ, Emine: Velayet Hakkının Kaldırılması (Velayet), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 25(1), 1993, s.11-26.
- ARAT, Ayşe: “Medeni Kanun’da Velayetin Kaldırılması Tedbiri ve Bu Tedbirin Uygulanması”, Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 11(2), 2012, s.275-296.
- BAKTİR ÇETİNER, Selma: Velayet Hukuku (Velayet), Yetkin Yayınları, Ankara 2000.
- BAKTİR ÇETİNER, Selma: Velayet Müessesinin Tarihi Gelişimi ve Hukuki Niteliği (Müessese), Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref ERTAŞ’a Armağan, 19(Özel Sayı), 2017, s.25-46.
- BAYGIN, Cem: Soybağı Hukuku, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2010.
- BREITSCHMID, Peter: Handkommentar zum Schweizer Privatrecht (CHK-BREITSCHMIDT), 3. Auf., Zürich / Basel / Genf 2016.
- CANTIENI, Linus/VETTERLİ, Rolf: Kurzkomentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch (KUKO ZGB-CANTIENI/VETTERLI), 2. Auf., Basel 2017.
- CEYLAN, Ebru: Türk ve İsviçre Hukukunda Velayet Hakkı ve Hukuki Sonuçları (Velayet), Leges Yyn, İstanbul 2019.
- CEYLAN, Ebru: Türk Medeni Kanunu’nda Çocuğun Korunmasıyla İlgili Güncel Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi (Çocuk), Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref ERTAŞ’a Armağan, 19(Özel Sayı), 2017, s.349-375.
- ÇELİK, Cemil: “Velayetin Kaldırılması”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 54(1), 2004, s.54-108.
- DURAL, Mustafa/ÖĞÜZ, Tufan/GÜMÜŞ, Mustafa Alper: Türk Özel Hukuku, C. 3, Aile Hukuku, 15. Baskı, (Filiz Yayınları), İstanbul 2020.
- ER KIDAK, Tansu: Türk Medeni Kanununa Göre Velayetin Belirlenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir 2021.
- ERLÜLE, Fulya: “Yargıtay Kararları Çerçevesine Velayetin Kullanılması Kendisine Bırakılmayan Tarafın Çocuğu Ziyaret Hakkı”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 9(2), 2018, s.259-284.
- FEYZİOĞLU, Feyzi Necmeddin: Aile Hukuku Dersleri, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1971.
- GENÇCAN, Ömer Uğur: Velâyet Hukuku (Velâyet), 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020.
- GENÇCAN, Ömer Uğur: 6100 Sayılı HMK Hükümlerine Göre Boşanma Tazminat ve Nafaka Hukuku (Boşanma), Yetkin Yayınları, Ankara 2013.
- GÖNENSAY, A. Samim: Medenî Hukuk, C. 2, Aile Hukuku, İstanbul 1940.
- POLAT, Oğuz/GÜLDÖĞAN, Evin: “Uzman Görüşünün Boşanma Davalarında Velayetin Saptanmasındaki Önemi”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 28(118), 2015, s. 243-254.
- HATEMİ, Hüseyin/KALKAN OĞUZTÜRK, Burcu: Aile Hukuku, 2. Baskı, Vedat Yayınları, İstanbul 2013.
- HELVACI, Serap/ERLÜLE, Fulya: Medeni Hukuk, Legal Yayınları, İstanbul 2011.
- KILIÇOĞLU, Ahmet M.: Aile Hukuku (Aile), 4. Baskı, Turhan Yayınları, Ankara 2019.
- KILIÇOĞLU, Ahmet M.: Medeni Hukuk Temel Bilgiler (Medenî), 7. Baskı, Turhan Yayınları, Ankara 2018.
- KÖPRÜLÜ, Bülent/KANETİ, Selim: Aile Hukuku, İstanbul 1986.
- KURU, Baki/ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder: Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı, 24. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2013.
- MARANTA, Luca: Orell Füssli Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch (OFK-MARANTA), 3. Auf., Zürich 2016.
- ÖCAL APAYDIN, Bahar: “İsviçre Medeni Kanununun Velayete İlişkin Hükümlerinde Değişiklik Yapılması ve Ortak Velayetin Kural Olarak Benimsenmesi”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 11(145-146), 2016, s.631-658.
- ÖZDEMİR, Hayrunnisa/RUHİ, Ahmet Cemal: Çocuk Hukuku, Adalet Yayınları, Ankara 2012.
- ÖZER TAŞKIN, Özden, “Velayet Hakkının Kullanılması, Velayetin Değiştirilmesi”, Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 6(1), 2020, s.239-262.

- ÖZLÜ, Hakkı: Velayetin Kaldırılması, Adil Yayınları, Ankara 2002.
- ÖZTAN, Bilge: Aile Hukuku, 5. Baskı, Turhan Yayınları, Ankara 2004.
- PEKCANITEZ, Hakan/ATALAY, Oğuz/ÖZEKES, Muhammet: Medenî Usûl Hukuku Temel Bilgiler, 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2013.
- SCHWENZER, Ingeborg/COTTIER, Michelle: Basler Kommentar, Zivilgesetzbuch I, Art. 1-456 ZGB (BSK ZGB I-SCHWENZER/COTTIER), 6. Auf., Basel 2018.
- TEKİNAY, Selâhattin Sulhi: Türk Aile Hukuku, İstanbul 1966.
- USTA, Sevgi: Çocuk Hakları ve Velayet, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2012.
- VELİDEDEOĞLU, Hıfzı Veldet: Türk Medenî Hukuku, 3. Baskı, İstanbul 1963.
- YILDIRIM, Abdülkerim: Aile Hukuku, Ankara 2014.
- ZEVKLİLER, Aydın/ERTAŞ, Şeref/HAVUTÇU, Ayşe/ACABEY, M.Beşir/GÜRPINAR, Damla: Medenî Hukuk (Temel Bilgiler), 10. Baskı, Turhan Yayınları, Ankara 2018.
- ZEYTİN, Zafer/ERGÜN, Ömer: Türk Medeni Hukuku, 4. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2018.